

چله نشینی چیست؟ نظر شیعه در باره چله نشینی چیست؟

منظور از چله نشینی (عبادت اربعین) در سیر و سلوک عرفانی، مراقبت چهل روزه از خود است...

منظور از چله نشینی (عبادت اربعین) در سیر و سلوک عرفانی، مراقبت چهل روزه از خود است، تا از این طریق باطن فرد به آمادگی لازم جهت دریافت حکمت و علوم الهی نایل شود. بسیاری از عرفا و علمای شیعه بر اساس آیات و روایات به عبادت اربعین اهمیت داده و خود بدان عمل کرده اند. بنابراین عبادت و اخلاص در بندگی خدا در مدت چهل روز از بهترین اعمال محسوب می شود، ولی آنچه از طرف خود عرفا هم تذکر داده شده، این است که چله نشینی نباید تبدیل به وسیله ای برای گریختن از جامعه و انزوا طلبی باشد.

پاسخ تفصیلی

منظور از چله نشینی (عبادت اربعین) در سیر و سلوک عرفانی، مراقبت چهل روزه از خود است، تا از این طریق باطن فرد به آمادگی لازم جهت دریافت حکمت و علوم الهی نایل شود.

اهمیتی که در چله نشینی بر عدد چهل داده شده است، به خاطر اسرار و خواصی است که در این عدد است که باعث ظهور استعدادات و به کمال رساندن ملکات است. همچنان که انسان در چهل سالگی به کمال و بلوغ عقلی خود نایل می شود: «إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلَى وَالِدَيَّ؛[1] و چون (انسان) به چهل سالگی برسد گوید پروردگارا مرا توفیق ده که بر نعمت که بر من و بر پدر و مادرم ارزانی داشتی سپاس بگزارم.

عبادت اربعین، در قرآن نیز بیان شده در جایی که خداوند، وعده ای به حضرت موسی داد و در مدت چهل روز او را به میقات خود فراخواند: "فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً".[2]

این عبادت و مراقبت اربعینی مورد توجه اهل سلوک بوده و در روایات نیز به آن اشاره شده است. از جمله این روایت: «من أخلص لله أربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه؛[3] هرکس چهل روز خود را خالص برای خدا گرداند چشمه های حکمت از قلب او بر زبانش جاری خواهد شد. و این روایت از امام باقر(ع): "مَا أَخْلَصَ الْعَبْدُ الْإِيمَانَ بِاللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ قَالَ مَا أَجْمَلَ عَبْدٌ ذَكَرَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَرْبَعِينَ يَوْمًا إِلَّا زَهَّدَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي الدُّنْيَا وَ بَصَّرَهُ دَاءَهَا وَ دَوَّاهَا فَأَثْبَتَتِ الْحِكْمَةَ فِي قَلْبِهِ وَ أَنْطَقَ بِهَا لِسَانَهُ"[4] هیچ بنده ای ایمان خود به خدا را در چهل روز خالص نگرداند، مگر آن که پروردگار، او را نسبت به دنیا کم توجه کرده و دردها و درمان ها را نشانش خواهد داد. سپس، حکمت در قلب او استوار شده و زبان خود را نیز به حکمت خواهد گشود.

عرفا برای مراقبات لازم که در مدت چهل شبانه روز باید رعایت شود دستور العمل های خاصی توصیه کرده اند که به طور کلی شامل بیشترین پرهیز از خوردن، خوابیدن و سخن گفتن بوده و همت سالک در این مدت باید مصروف در ذکر مدام و عبادت باشد. البته می دانیم که بر اساس آموزه های دینی، چنین رفتارهایی باید در تمام عمر انسان مورد عمل قرار گیرد و محدود کردن آنها به چهل روز، تنها جنبه تمرین و تقویت روحی دارد.

گاهی در عرف چنین برداشت می شود که اربعین یا چله نشینی لزوما دارای شرط عزلت ظاهری نیز بوده و حتما سالک باید در مکانی خلوت و دور از مخالطت با مردم به عبادت مشغول شود که در این زمینه باید گفت که چنین الزامی وجود نداشته، بلکه اگر سالکی

بتواند در عین حضور در اجتماع، اعمال خود را خالص نماید، مطمئناً از ارزش بیشتری برخوردار خواهد بود.

بسیاری از عرفا و علمای شیعه به عبادت اربعین اهمیت داده و خود بدان عمل کرده اند برای نمونه می توان به سید بحر العلوم همچنین مجلسی اول و دوم اشاره کرد:

در کتاب سیر و سلوک منسوب به بحر العلوم [5] چنین آمده است: «#171؛ خاصیت اربعین در ظهور فعلیت و بروز استعداد و قوه و حصول ملکه امری است مصرح به در آیات و اخبار و مجرب اهل باطن و اسرار». [6] بحر العلوم در جای دیگری از این کتاب در مورد سیر و سلوک می نویسد: «#171؛ بدانکه من بعد از اراده سلوک به عزم مجاهده اکبر و اعظم و اراده قدم نهادن در وادی ذکر، ابتدا همتی برآوردم و توبه از آنچه می کردم و ترک عادت و رسوم نمودم. در اربعینیات سر به جیب ذکر فرو بردم و در اربعینی نیز اربعین قرار دادم». [7]

همچنین ملا محمد تقی مجلسی در مورد عبادت اربعین می نویسد: «#171؛ یکی از اعتراضات ایشان آن است که عبادت اربعین بدعت است و این باطل است؛ زیرا که بدعت آن است که مذکور شد و احادیث دال بر فضیلت عبادت اربعین بسیار است». [8]

بنابراین عبادت و اخلاص در بندگی خدا در مدت چهل روز از بهترین اعمال محسوب می شود، ولی آنچه از طرف خود عرفا هم تذکر داده شده این است که چله نشینی (به معنای عزلت) نباید تبدیل به وسیله ای برای گریختن از جامعه و انزوا طلبی باشد. عرفا در مورد عبادت اربعین، اهمیت اصلی را به مراقبات باطنی و عزلت قلبی در این مدت داده اند و جز در مواردی به چله نشینی با شرط عزلت ظاهری و انقطاع کامل از رابطه با مردم توصیه نکرده اند.

از جمله مولوی در برخی از اشعار خود اخلاص در توجه باطنی به خدا و اولیای خدا را مورد تاکید اصلی قرار داده و سالک را دعوت به ترک چله نشینی و رفتن به میان اجتماع نموده است:

سی پاره به کف در چله شدی

سی پاره منم ترک چله کن

مجهول مرو باغول مرو

زنهار سفر با قافله کن [9]

[1] الاحقاف، 15.

[2] اعراف، 142.

[3] شعیری، تاج الدین، جامع الاخبار، ص 94، انتشارات رضی، قم، 1363 هـ ش.

[4] کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، ج 2، ص 16، ح 6، دار الکتب الإسلامية، تهران، 1365 هـ ش.

[5] بحر العلوم، محمد بن مهدی، رساله سیر و سلوک منسوب به بحر العلوم، انتشارات علامه طباطبائی، مشهد، 1417.

[6] همان ، ص 39.

[7] همان ، ص 211.

[8] مجلسی، محمد تقی، رساله تشویق السالکین، ص 21، انتشارات نور فاطمه، 1375.

[9] دیوان شمس

منبع: اسلام کوئست